

Nr 49.

Godkänd av första kammaren den 17 mars 1916.

Godkänd av andra kammaren den 18 mars 1916.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion om införande i förordningen om kommunalstyrelse på landet av bestämmelse rörande förfarandet, när ordinarie ledamot av kommunal- eller municipalnämnd avgår före slutet av tjänstgöringstiden.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 4.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag hava enskilda motionärer hemställt, att riksdagen ville besluta att i den nu gällande kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet införa bestämmelse om, huru förfaras bör, när ordinarie ledamot av kommunal- eller municipalnämnd avgår före tjänstgöringstidens utgång.

För närvarande innehåller § 42 i kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 den föreskrift, att, beträffande de ordinarie ledamöternas i kommunalnämnd tjänstgöringstid och avgång, gäller vad i § 28 mom. 2 är stadgat i avseende å kommunalfullmäktige. Följer man denna hänvisning till § 28 mom. 2, finner man visserligen bestämmelser om kommunalfullmäktiges *tjänstgöringstid*, men icke om förfarandet vid deras *avgång* före tjänstgöringstidens slut. Det är i stället § 32 mom. 3 och 4, som innefatta hithörande stadganden om kommunalfullmäktige. Där föreskrives nämligen, att i dylikt fall ny röstsammanräkning skall

ske enligt vissa angivna grunder, och att den, som därvid förklaras vald, skall inträda som ledamot i den avgångnes ställe under återstoden av den för honom bestämda tjänstgöringstid. Dessa sistnämnda regler tillkommo i sammanhang med införandet av proportionellt valsätt till kommunalfullmäktige 1913 och ersatte ett stadgande av innehåll, att, om kommunalfullmäktig avginge under den för honom bestämda tjänstgöringstid, fyllnadsval skulle anställas för den återstående delen av den avgångnes tjänstgöringstid.

Den hänvisning, som, beträffande kommunalnämnds ledamöter, göres i § 42 till reglerna om kommunalfullmäktige, har alltså efter 1913 års lagändringar blivit ofullständig i vad avser spörsmålet om ledamots avgång före tjänstgöringstidens slut. I § 28 mom. 2, vartill hänvisningen sker, finnes ingen föreskrift i denna punkt, och de bestämmelser, som i andra lagrum förekomma rörande kommunalfullmäktiges avgång, kunna ej tillämpas å kommunalnämnd, vars ledamöter ej väljas proportionellt. Lagen lämnar i sin nuvarande lydelse endast så till vida en ledning för frågans bedömande, att hänvisningen i § 42 till § 28 mom. 2 giver vid handen, att hälften av nämndens ledamöter — eller, om antalet icke är jämnt, det antal som är närmast över eller under hälften — bör utses vartannat år, varav följer, att nytt val efter den avgångne, ifall över huvud sådant skall äga rum, bör ske för återstoden av hans tjänstgöringstid.

Emellertid kunde ifrågasättas, om ej nu gällande föreskrifter böra så tolkas, att vid ledamots avgång suppleant inkallas att tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstått. Mot en sådan tydning strider ej ordalydelsen i § 46, som handlar om inkallande av suppleant till tjänstgöring i ordinarie ledamots ställe. Men att detta icke kan hava varit lagstiftarens mening framgår redan därav, att § 46 haft samma lydelse, medan ännu fyllnadsval uttryckligen föreskrevs, d. v. s. före 1913 års lagändringar. Dessutom bör erinras om, att suppleanter väljas för endast två år, men ordinarie ledamöter för fyra år. Det är uppenbarligen icke rimligt, att en suppleant, som inkallas att tjänstgöra i stället för en avgången ordinarie ledamot, skulle såsom sådan fungera för längre tid än hans tjänstgöringsperiod såsom suppleant omfattar. Det allmänna stadgandet i § 46 om suppleants inträde i stället för ordinarie ledamot, när sådant erfordras vid dennes »avgång eller hinder», kan alltså icke ersätta de förutvarande bestämmelserna om fyllnadsval, och såvitt riksdagen kunnat inhämta synes det också vara en gängse

uppfattning inom kommunerna, att nu såväl som före 1913 års lagändring fyllnadsval bör äga rum vid ledamots avgång, ehuru genom nyssnämnda lagändring det direkta stadgandet därom försvunnit.

I själva verket torde, såsom i en till ifrågavarande motion fogad bilaga påvisas, vid de 1913 beslutade ändringarna i fråga om val till kommunalfullmäktige, genom vilka ändringar den hittillsvarande bestämmelsen om fyllnadsval utgick, hava förbisetts, att sistnämnda bestämmelse varit avsedd att gälla även för kommunalnämnd. I likhet med motionärerna anser riksdagen, att detta förbiseende bör rättas, och att i lagen bör återinföras ett stadgande om sådana fyllnadsval, när ordinarie ledamot av kommunalnämnd avgår före tjänstgöringstidens utgång. Detta synes lämpligen kunna ske genom ett tillägg till § 42 av ungefär samma innehåll som den föreskrift angående fyllnadsval vid kommunalfullmäktiges avgång, vartill § 42 förut hänvisade, och som bortföll genom 1913 års lagändringar. Riksdagen anser sig därjämte böra föreslå, att en dylik föreskrift fullständigas genom en anvisning om, å vilken kommunalstämma fyllnadsvalet skall ske. Hittills synes man i allmänhet hava ansett, att sådant val bör, i överensstämmelse med vad § 17 stadgar om val till de befattningar, vilka vid årets slut bliva lediga, om möjligt äga rum å ordinarie decemberstämma. Av Eders Kungl. Maj:ts utslag den 14 september 1906 (i Samling av kungl. brev, resolutioner och utslag angående tillämpningen av kommunalförordningarna, nr 1688) framgår ock, att Eders Kungl. Maj:t ansett fyllnadsval böra ske å ordinarie decemberstämma. Denna praxis förefaller ur flera synpunkter lämplig. Å andra sidan kunna i vissa undantagsfall omständigheterna vara sådana, att ett uppskov med fyllnadsval är olägligt eller till och med omöjligt, exempelvis om hela nämnden skulle avgå i början av året. Föreskriften att fyllnadsval sker å ordinarie decemberstämma kan alltså ej göras ovillkorlig, utan bör lämpligen kompletteras med ett medgivande, att ifrågavarande val kan ske å annan tidigare stämma, därest särskilda omständigheter därtill föranleda.

De bestämmelser, som träffas angående kommunalnämnd, komma jämlikt § 80 mom. 1 i berörda förordning att gälla även om municipalnämnd.

Riksdagen får sålunda tillkännagiva, att riksdagen för sin del antagit följande

**Lag om ändrad lydelse av § 42 i förordningen den 21 mars
1862 om kommunalstyrelse på landet.**

Härigenom förordnas, att § 42 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

42 §. I avseende på villkoren i övrigt för valbarhet till ledamot eller suppleant ävensom angående rättighet att uppdraget sig avsäga gäller vad i § 13 om ordförande i kommunalstämma stadgat är.

Beträffande de ordinarie ledamöternas tjänstgöringstid gäller vad i § 28 mom. 2 är stadgat i avseende å kommunalfullmäktige. Avgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstid, anställes fyllnadsval; och bör dylikt val, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, äga rum å ordinarie kommunalstämma i december. Den sålunda valde tjänstgör under den tid, som för den avgångne återstått.

Suppleanterna omväljas till hela antalet vartannat år.

Denna lag träder genast i kraft.

Stockholm den 18 mars 1916.

Med undersätlig vörtnad.
